

Sok a rablás

Nem várt mértékben emelkedtek az erőszakos, garázda jellegű bűncselekmények országosan. Különösen a személyek javait sértő és a köz tulajdon ellen elkövetett rablások száma nőtt kórosan magasra. S ez a tendencia jó irányban nem fog változni, az is biztos, Meggyőződhetünk arról, ha a statisztikát nézzük: tavaly egész évben 34. idén, csak az első negyedévben 19 rablás történt Csongrád megyében. Oda kell tehát figyelniük valamennyiüknek, különösen a rendőrségnek e jelenségre. E célból tartották a főkapitányságon ismertetést a rablás természetrajzáról.

A szegediekől megkülönböztetett figyelmet „érdemel” e bűncselekményfajta, ugyanis a megyében nálunk fordul elő legtöbbször, kisebb településeken, tanyákon alig-alig. (Eddig legalábbis.) Korábban kései órákban a szórakozóhelyeken leittasodott vendégre specializáltak magukat a bűnös szándékúak, most már nem válogatnak sem a helyet, sem az eszközt illetően. A bűnözők bátrabbak, magabiztosabbak lettek, amolyan útonálló módjára támadnak főként este 10 és hajnali 2 óra között. Bárhol számíthatunk támadásra, kivált a gyér forgalmú, kihalt utcákon, ám volt már példa arra is, hogy beszemtelendek magánlakásokba.

Növekvő gatlátszalanságuk jele: fényes nappal is támadtak már. S míg régebben a hét végén, addig mostanára már ez sem jellemző. Az elkövetők többsége egyébként 18 év fölötti férfi volt, ma már gyerekkorúak is rabolnak. Kézpénzért, ékszerért, óráért, táskáért rabolnak leggyakrabban, akadt példa azonban a vetkőztetési módszerre is: a kiszemelt áldozat által viselt értékes ruhadarabot egyszerűen levették és elvették. Szerencsére pisztolyos rablásról még nem tudnak a rendőrök, jóllehet a riasztópisztoly is okozhat halálos sérülést, s ilyenkor viszont előfordult Makón. Az élénkítő turizmus miatt több a külföldi a rablók között.

A rendőrség forrónyomon üldözi, keresi az útonállókat az egyes bejelentéseket követően, a bűnmegelőzést razzikkal, közbiztonsági akciókkal végzik. Minthogy ezek alkalomszerűek, nekünk is óvatosabbnak kell lennünk.

M. E.

Autós csencselők a zöldhatáron

A járőröző határőrök gyakorlatilag tehetetlen szemtanúi voltak a minap, a röszkei határáteljáról nyugatra, úgy három kilométerre, a Madarász-tó közelében a feketézők legújabb akciójának. A jugoszláviai oldalon, feltűnően közel a zöldhatárhoz, sok autót láttak. Aztán közülük egy kék színű, régi típusú Moszkvics nekivágott egyenesen a határnak. Nézték, nézték a határőrök, hát még akkor, amikor át is jött a magyar oldalra. Hiába kezdtek szaladni utána, túl messze voltak. A Moszkvics, benne két emberrel, s ki tudja, mennyi csempészárúval, Röszke felé vette az irányt. A jugoszlávokat egy piros színű autóval magyarok várták...

Egészen bizonyosan megszerzett csempészárúval volt szó, közölte lapunkkal a kiskunhalasi határőrpáncsnokság tisztje. S ez nem is az első kísérlet lehetett, erre a feketézők határozottságából lehetett következtetni. Tehát az illegális határmenti „kereskedők” egyre pimaszabbak, már nem is teszik ki

magukat a hivatalos vámeljárási izgalmának. Főpakolják az autót, megkeresik a zöldhatár járható szakaszait – a Tiszán állítólag még nem próbálkoztak – s egyszerűen átjönnek. A magyar feketézők biztos piacot teremtenek számukra.

A csempészkereskedelem akkor harapódzik el, amikor – nálunk legalábbis – a határőrizet éppen-séggel liberalizálódik. A határok őrzése helyett a határrendészeti tevékenységet kívánják erősíteni. Fegyverüket nem szabad használniuk a magyar határőröknek, tehát ha éppen „beljük nem szaladnak”, vagy elérhető közelségükbe nem kerülnek a csencselők, akkor zöld útja van a zöldhatári feketekereskedelemnek.

Valamit mégis tenni kellene. Tervek szerint sorompókat állítanak, árkokat ásna a Jugoszláviával közös zöldhatár átjárható szakaszain.

-mag-

Csavarvadászat

Ránézésre ócskavastelepek véltém a térsz gépműhelyei körülvevő terjedelmes udvart. Csak azt nem érttem, a mai pénzsűkös időkben miért nem szedik össze és adják le a tömegtelen kacatot a MÉH-nek. Míg ezen morfondíroztam, két szerelőre lettem figyelmes, amint az egyik alig azonosítható masina maradványán matatott. Ha még ezt is megjavítják, tényleg nagy a nyomor – villant át az agyamon. Jobbnak láttam megkérdezni, mit csinálnak. Csavarra vadászunk – hangzott az egykedvű válasz.

Közben előkerült a műszaki vezető is, aki háttérinformációkkal szolgált: nem hobbi ez, hanem komoly kenyérkereső foglalatosság. Vetni, permetezni, aratni kell, s jaj a műhelyeknek, ha miattuk nem sikerül a soros munkát időre elvégezni. A nyereségből, az amortizációból egyre kevesebb jut új gépek vásárlására. Két éve vettek utójára 12 MTZ-traktort, s ezzel be is fejezték egy időre. A mostani masinákkal kellene kitermelni a korszerűbb, vagy csak a dollárelszámolás miatt három-négyszeres áru gépek ellenértékét. A teherautók, kombájnok sok-sok javítással 2-3 évet még kibírnak, aztán kezdődhet a felezés, majd a negyedelés. Két rosszból talán születik egy használható.

Csavar, alkatrészt lehet ugyan kapni a kereskedelemben, de méregdrágán. Érdekes módon a sokszor csak küllemében hasonlító alkatrészek hazai gyártói is azonnal áttértek a dollárelszámolásra. A súly utánzat sem olcsóbb mint az eredeti. Ezért, mielőtt elindulna az anyagbeszerző, jövedelmező lehet egy terepszemle, hátha akad itt is megfelelő csavar, csapágy, netán hűtő. Amennyiben sikertelen a próbálkozás, bevett szokás a jó szomszédoknál folytatni a guberálást. Természetesen kölcsönösségi alapon. Még szerencse, hogy a keleti bazárt megtestesítő gépparkban ritka volt a típusváltás, ellenkező esetben nem lehetne ennyire univerzális a kínálat. Ki tudja, ilyenformán meddig élhetnek még a múltból, egyelőre nincs más választásuk.

T. Sz. I.

MUNKÁSÖRÖK BARÁTI KÖRE ÉS SZABADELVŐ KLUB

Egyesületi élet – átmeneti kor

A népköztársaság civil szerveződéseit vették szemügyre – a megyei bíróságon bejegyzett adatok alapján – tegnapi lapszámunkban; ma az ügyvezető békés átmenet korszakát tekintjük át. A fordulat időpontját a '88-as májusi pártértekezletre szokás helyezni, ám ősszel még bevitték a rendőrök az október 23-át ünneplőket: a régi rend szilárdnak mutatta magát – a társadalom erőteljesebb hullámváza Pozsgay Imre nevezetes értékelésével vette kezdetét: '56 = népfelkelés; s az októberi verést az ellenzék országsszerte elematáris március 15-ével viszonzta. Így az átmenet kora '89. február-márciusától a tavalyi kétfordulós parlamenti választások tavaszáig tartott: az újra és újra átalakuló Politikai Bizottság, az EKA és a reformkörök szerveződésének, az állampárt szétesésének s az akasztani vágyóknak ideje volt ez.

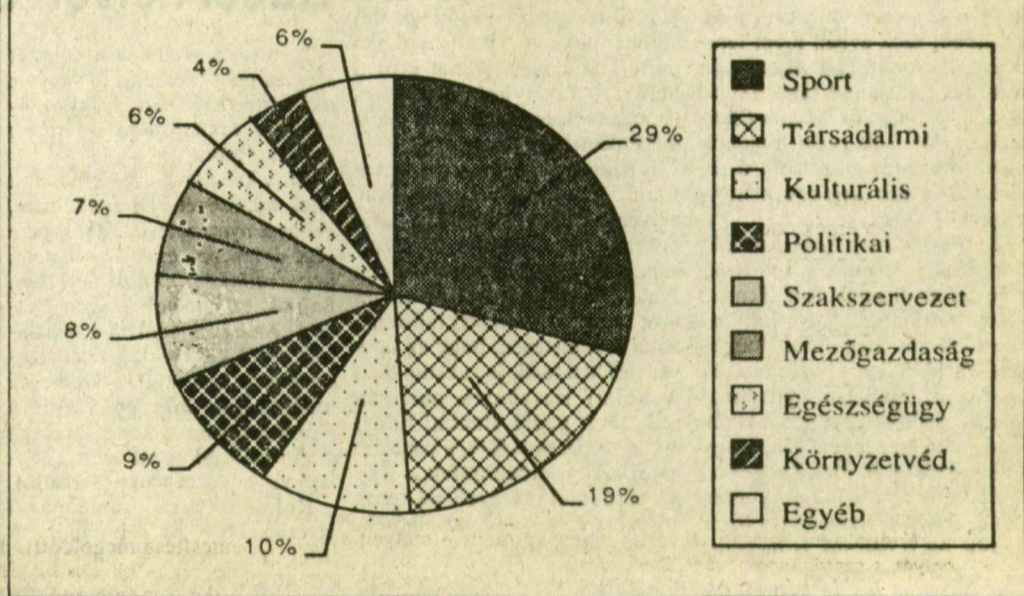
A megyei változások centruma Szeged volt: 60 egyesület alakult (61,22%); Csongrádon 9 (9,18%), Szentesen és Hódmezővásárhelyen 7 (7,14%), Makón 6 (6,12%) – a városokban összesen 89 (90,82%). A kisközségek közül Bakson, Csanádpalotán, Csanyteleken, Deszken, Domaszéken, Eperjesen, Forráskúton, Nagymágocson és Székkutatson alakult egy-egy egyesület (9,18%).

A sport, mint civil ágazat, megőrizte vezető helyét: 28 új egyesületet hoztak létre (28,57%); elszaporodtak a társadalmi szervezetek: 18 (18,37%) alakult, köztük a lakásbérlet egyesülete, a szabadelvű klub, a volt levették és hadifoglyok baráti köre, a honvédek bajtársi egyesület e, a fegyveres erők nyugdíjasainak szervezetei, üzemi (nem politikai) ifjúsági szervezetek stb. Tíz kulturális egyesület (10,20%) kezdte meg tevékenységét (olvasótábor, magyar–finn baráti kör, népművészeti és zenei egyesületek stb.). Aktívizálódott a politikai élet: Szedipesz, Demisz, Magyar Páneurópa-Unió, munkásörök baráti köre stb. – összesen 9 az új szervezetek száma (9,18%). A hathatósabb érdekvépviselet végett 8 új szakszervezet alakult (8,16%). A különböző foglalkozási ágak képviselői – bortermelők, kisállattenyésztők stb. – hét egyesületbe (és kamarába) tömörültek (7,14%).

Ebben az időszakban hat egészségügyi-szociális (6,12%), négy környezetvédelmi (4,08%), három tudományos (3,06%), két tűzoltó (2,04%), egy vadász- és egy nyugdíjasegylet, valamint egy üdülőtársulat alakult (1,02%).

Ó. J.

Első helyen a sport

„FRENCSÁJZ” – A JÖVŐ VÁLLALKOZÁSA

Középkorban kiváltság volt

A franchise (ejtsd: frencsájz) fogalmát először év elején hallottam egy szegedi illetőségű amerikai-magyar vegyesvállalat sajtótájékoztatóján, amikor üzlethálózatokról beszéltek. Megvallom kicsit nagyképpűnek hatott, s inkább pislogtam, de nem mertem visszakérdezni, mit is jelent ez pontosan. Az illető úr mindenesetre magabiztosan használta. Ezért is örültem meg a minap dr. Poór József és Zentai Katalin tanulmányának, amely az exkluzív kivitelű Marketing folyóiratban jelent meg.

A közhiedelemmel és a hangzással ellentétben a franchise nem amerikai találmány. Európában már évszázadok óta használják a fogalmat. Adók fizetésétől való mentességet, kocsmaitalmérsi engedélyek kiadását és egyéb kiváltságokat jelentett a középkorban, s ezeket általában pénzzel váltották meg. A fogalom eredetileg főként a márká- és védjegyhasználatához kapcsolódott. A tulajdonos engedélyezi a felhasználónak, hogy az adott terméket vagy szolgáltatást márkaneve alatt forgalmazza saját

kereskedelmi egységeiben. Az átadó általában belépési díjat és a forgalomból folyamatos részeseledést kér, az átvevők pedig a márkanév használata mellett üzleti segítséget kapnak az átadótól.

A rendszer világméretű terjedésében fontos dátum az 1955-ös év. Ekkor alapította meg egy kaliforniai étterem tulajdonosa a világ legsikeresebb ilyen vállalkozását a McDonald's-ot. A cég felépítése egyértelműen bizonyítja, hogy a jogilag és pénzügyileg független partnerek szerződéses együttműködése a világ minden pontján azonos színvonalú szolgáltatást eredményezhet. (Magyarországon három ilyen „gyorsbűf” működik.)

A rendszer előnye, hogy az átadó nemcsak egy termék, szolgáltatás, védjegy használatát engedi át, hanem az egész vállalkozás sikeres működtetéséhez kapcsolódó stratégiai, marketing, minőségellenőrzési, számviteli ismereteket is átadja. Az USA-ban a kiskereskedelem egyharmada működik ilyen formában, és ez a szám a szakemberek szerint 2000-re elérheti az 50 százalékot

is. Ott már ma minden hetedik munkavállaló ezen a területen dolgozik. Európában a legtöbb ilyen rendszer jelenleg Franciaországban működik, de nagy a fejlődés szinte minden nyugat-európai országban.

Sok ember szívesen vállalkozna saját üzletének vezetésére, magánvállalkozás megindítására, kezdetben azonban hiányzik belőle a szükséges ötlet, a szikra: milyen területen is próbálkozzék. Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy Nyugaton az ilyen formában működő vállalkozások közül jóval kevesebb megy tönkre, s ebből fakadóan a bankok is kedvezőbb feltétellel támogatják ezeket. Természetesen a franchise nemcsak áldást jelent a társadalomra, a rendszer egyik kétségeltelen hátránya, hogy bizonyos uniformizáltságot okoz az árukiadásban, illetve a szolgáltatások szerkezetében.

Kovács András

Itthon a taxik

Még jól tájékozott szakmabeliek között is gyakori, hogy nem ismerik ezt a fogalmat, az utca embere meg mintha káromkodást hallana. Pedig már régóta csindljuk, csak nem így hívjuk. Az első ilyen formában működő szálloda a Duna Intercontinental például 1972-ben nyílt. Napjainkra a Hilton, a Novotel, a Hyatt és a Ramada mellett több szálloda is működik hasonló szerződéssel. A nemzetközi láncoktól névhasználati jogot kaptak, bekapcsolódtak az egész világra kiterjedő számítógépes helyfoglalási rendszerbe, így telítettségük meghaladja a nemzetközi átlagot. A rendszer gazdájának rögzített, vagy árbevétel-arányos díjat fizetnek.

A Taverna Vendéglátó Vállalatnál belül létrejött az első hazai fejlesztésű gyorsétkeztető franchise-rendszer is, a City Grill. A lánchoz már 20 új

let tartozik s ezek vállalatok, szövetkezetek, illetve magánszemélyek tulajdonában vannak. Hazai fejlesztésű, ilyen jellegű rendszernek tekinthetők a különböző taxivállalatok is, amelyek tevékenységének köszönhetően az utóbbi években érezhetően javult a szolgáltatás színvonala és nem szöktek égig az árak.

A hagyományos lakossági szolgáltatások mellett hatalmasat lépett előre a szellemi szolgáltatások szívonala is. Ide sorolhatók a nyelvtanítás, a tanácsadás, az utaztatás, az üzleti információk eladása és számos egyéb szellemi tevékenység. Ha az érintettek nem is tudják, az ilyen vállalkozások jelentős része franchise formában működik.

K. A.

3,5 MILLIÓ KÖBMÉTER SZENNYVÍZ JUT A TALAJBA SZEGEDEN...

Előbb csatornát, aztán tisztítótelepet?

Szeged első csatornáit a 1840-es években épültek, egy időben az első utcakövezésekkel. Az akkoriban összesen négy kilométer „hosszú” hálózat szennyvizet lóval hajtott emelőgéppel juttatta a Tiszába az 1860-as évek közepéig, amikor elkészült az első gőzhajtású szivattyútelep. A századforduló utáni évek 50 kilométeres hálózata, s 1945 a maga 65 kilométerével nem éppen nagyvárú fejlesztéseket mutat, lényeges változást a '80-as évek hoztak a Rókus-Móravárosi főgyűjtővel, a déli átemelővel, majd az újszegedi főgyűjtővel és a Vedres utcai átemelővel. (Ezekről persze a Tisza nem lett tisztább, csak éppen nem az úszóházaknál és a Partfürdőnél szennyeződik a folyó.)

A jelenleg meglévő 253,2 kilométeres hálózat száz szegedi lakásból hatvanak a szennyét gyűjti. (Rosszabb, épp fordított a csatornázott lakott területek aránya. A körtőlésen kívül elvélve akad a hálózatba kötött utca, s Alsó- és Felsőváros, Rókus és Újszeged sem dicsekedhet túlzottan az összkomfort emelével.)

Aki ezeknek a városrészeknek a lakója, talán felfigyelt rá, hogy bezzeg másutt... Valóban, 1987-től Móravárosban társulati formában, az újszegedi Tűzők utcában kísérleti műszaki megoldással, utóbb követőkkel, s Rókuson, Baktóiban, Fodortelepen is összeadták a csatornára való lakók (főként hitelből, amíg alacsonyabbak voltak a kamatok) és az állam. (Utóbbi a vízügyi alap támogatását és tanácsai

önkormányzati hozzájárulást garantált a lakossági önerő forintjaihoz.)

Igen ám, csak hogy – noha az érdeklődés nem lanyhult – a csatornamű társulások szervezése leállt. A költségek, a kamatok nőnek, a pénzügyi források elapadtak, 45–50 ezer forintnál többet a csatornát igénylők nem tudnak kifizetni, ennyi pénzzel pedig csak az építési költség 30–40 százalékára futná. Ráadásul eddig a szerveződő közösségeknek elég volt az érintett lakók 51 százalékát meggyőzniük – most kétharmaduknak kell felvállalniuk a csatornázás árát. Majdnem matt ez kérem!

Mert igaz ugyan, hogy a városban ez idő szerint is van kánysziget utcában és környékén egyebek közt), illetve az

P. K.